

Hadiyth Ya 81

Adhabu Kali Kwa Anayeficha Elimu

عَنْ أُبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((مَنْ سُئِلَ عَنْ عِلْمٍ فَكَتَمَهُ الْجَمَةُ
اللَّهُ بِلِجَامِ مِنْ نَارٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ)) رواه أبو داود و الترمذى وقال: حديث حسن

Imepokelewa kutoka kwa Abu Hurayrah (رضي الله عنه) kwamba Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) amesema: ((**Anayeulizwa jambo katika elimu na akaficha, atafungwa lijamu ya moto Siku ya Qiyaamah**)).¹

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Hatari ya kuficha elimu nayo inatokana na uchoyo wa elimu ambao watu wa kale walioneana wivu kwayo. [Al-Baqarah 2: 159, 174, Aal-'Imraan 3: 19, Ash-Shuwraa 42: 14].

﴿وَإِذَا أَتَيْنَاهُمْ بِيَنَتِّرِ مِنَ الْأَمْرِ فَمَا أَخْتَلَفُوا إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَعْدًا بَيْنَهُمْ ﴾

((Na Tukawapa maelezo bayana ya amri [yenu ya Dini], basi hawakuhitilafiana ila baada ya kuwajia elimu, kwa husuda iliyokuwa baina yao)).²

2. Kuficha elimu ni mionganini mwa dhambi kubwa kwa vile inastahiki adhabu kali ya moto.
3. Sababu mojawapo ya kumuingiza mtu motoni ni kuficha elimu, hivyo ni wajibu kutahadhari na jambo hili.
4. Ujinga wa kutokuelewa fadhila za kutoa elimu badala ya kuificha, kwani ndio itakayomfaa mtu baada ya kufariki kwake. [Rejea Hadiyth namba 78, 79, 81].
5. Kuifunza elimu ni kama kuitolea sadaka, hivyo Allaah (سبحانه وتعالى) Humzidishia mtu kila anachokitoa kwa ajili Yake.
6. Ni jambo la kufahamika kuwa kila unapotoa kitu kama elimu vile ndivyo inavyozidi kuongezeka.

¹ Abu Daawud na At-Tirmidhiy na amesema Hadiyth Hasan.

² Al-Jaathiyah (45: 17).

Hadiyth Ya 82

Fadhila Za Siku Ya Ijumaa Na Kumswalia Mtume

عن أوس بن أوسٍ (رضي الله عنه) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((إِنَّ مِنْ أَفْضَلِ أَيَامِكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، فَأَكْثِرُوا عَلَيَّ مِنَ الصَّلَاةِ فِيهِ، فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ مَعْرُوضَةٌ عَلَيَّ)) قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَكَيْفَ تُعَرِّضُ صَلَاتُنَا عَلَيْكَ وَقَدْ أَرْمَتَ؟ (قَالَ: يَقُولُ: بَلِيتَ) قَالَ: ((إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى حَرَمَ عَلَى الْأَرْضِ أَجْسَادَ الْأَنْبِيَاءِ)) رواه ابو داؤود بإسناد صحيح

Imepokelewa kutoka kwa Aws bin Aws (رضي الله عنه) ambaye amesema: Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) amesema: ((**Hakika siku zenu zilizo bora mno ni siku ya Ijumaa, basi kithirisheni kuniswalia siku hiyo, hakika Swalaah zenu huwa naletewa**)). Maswahaba wakauliza: "Ee Mjumbe wa Allaah! Vipi Swalaah zetu kuwa unaletewa na ilihali wakati huo utakuwa umeshaoza?" Akajibu: ((**Hakika Allaah Ameiharamisha ardhi kula viwiliwili vya Mitume**))).³

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Fadhila na utukufu wa Ijumaa' Siku aliyoumbwa Aadam, na siku kitakaposimama Qiyaamah n.k. [Hadiyth: ((**Siku hiyo kaumbwa Aadam, na Siku hiyo kaingizwa Peponi na katolewa, na Qiyaamah hakitosimama ila siku ya Ijumaa**))).⁴

2. Amri ya Allaah (سبحانه وتعالى) kumswalia Mtume :

﴿ إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى الْأَنْبِيَاءِ يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا صَلُوْا عَلَيْهِ وَسِلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴾ ((**Hakika Allaah Anamtumia Rahma Mtume, na Malaika Wake** [wanamuombea duáa], **basi enyi mlionmini, mswalieni** [muombeeni Rahma] **na muombeeni amani**))).⁵

3. Himizo la kutenda mambo ya kheri khasa siku ya Ijumaa. Mojawapo ni kumswalia Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم), kusoma Suratul-Kahf na

³ Abu Daawud kwa isnaad Swahiyh.

⁴ Al-Bukhaariy na Muslim.

⁵ Al-Ahzaab (33: 56).

yaliyotajwa katika Qur-aan na Sunnah kama kumdhukuru Allaah (سبحانه) وتعالى sana. [Al-Jumu'ah 62: 9-11].

4. Fadhila za Mitume kwamba miili yao haiozi.
5. Hima za Maswahaba kuuliza jambo wasilolifahamu na kupenda kujua zaidi.

Hadiyth Ya 83

Makatazo Ya Kujumuika Kaburini, Kumswalia Mtume Kunamfikia

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((لَا تَجْعَلُوا قَبْرِي عِيدًا, وَصَلُّوا عَلَيَّ فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ تَبْلُغُنِي حَيْثُ كُنْتُمْ)) رواه أبو داود بإسناد صحيح

Kutoka kwa Abu Hurayrah (رضي الله عنه) kwamba Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وسلم) amesema: ((Msifanye [msijikusanye] kaburini mwangu kama mnavyoyikusanya (wakati wa) sikukuu, niswalieni, hakika Swalaah yenu inanifikia popote mnapokuwa)).⁶

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Makatazo ya vitendo visivyoruhusiwa wakati wa kuzuru kaburi kama kujipamba, kupandisha sauti, na kila aina ya uzushi na shirki. Haya yanatendeka katika jamii ya wanaozuru kaburi la Mtume (صلى الله عليه وآلله وسلم) Madiynah na makaburi ya waja wema kuwaomba na hata kuabudu. Hivyo ni kupindukia mipaka ambayo imekatazwa katika Shari'ah ya Dini yetu:

﴿ يَأَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوْا فِي دِينِكُمْ ﴾

((Enyi watu wa Kitabu! Msipindukie mipaka katika Dini yenu)).⁷

2. Pendekazo la kuzuru kaburi la Mtume (صلى الله عليه وآلله وسلم) kwa kufuata adabu zake na si kinyume na yaliyofunzwa katika Sunnah.
3. Himizo la kumswalia Mtume (صلى الله عليه وآلله وسلم) kutokana na fadhila zake na hasa anapotajwa. [Al-Ahzaab 33: 56].
4. Fadhila kwa Waislamu kwamba Swalaah zao (kumuombea Rahma na amani) kwa Mtume (صلى الله عليه وآلله وسلم) zinamfikia. [Rejea Hadiyth namba 83].

⁶ Abu Daawud kwa isnaad Swahiyih.

⁷ An-Nisaa (4: 171).

Hadiyth Ya 84

Mimi Ni Vile Mja Wangu Anavyonidhania. Niko Pamoja Naye Anaponitaja

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي
بِي، وَأَنَا مَعْهُ إِذَا ذَكَرْتَنِي، فَإِنْ ذَكَرْتَنِي فِي نَفْسِهِ ذَكَرْتُهُ فِي نَفْسِي، وَإِنْ ذَكَرْتَنِي فِي مَلَءِ ذَكْرُنِي فِي مَلَءِ خَيْرِ
مِنْهُمْ، وَإِنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ بِشَيْرٍ تَقَرَّبَتِ إِلَيْهِ ذِرَاعًا، وَإِنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ ذِرَاعًا تَقَرَّبَتِ إِلَيْهِ بَاعًا، وَإِنْ أَتَانِي يَمْشِي
أَتَيْتُهُ هَرْوَلَةً)) متفق عليه

Imepokelewa kutoka kwa Abu Hurayrah (رضي الله عنه) ambaye alisema: Mtume alisema: ((Allaah Aliyetukuka, Anasema: *Mimi ni vile mja Wangu anavyonidhania. Niko pamoja naye anaponitaja. Anaponitaja katika nafsi yake, Ninamtaja katika nafsi Yangu, anaponitaja katika hadhara, Ninamtaja katika hadhara bora zaidi. Na anaponikaribia shibiri Ninamkaribia dhira, anaponikaribia dhira, Ninamkaribia pima, anaponijia kwa mwendo [wa kawaida] Ninamwendea mbio*).⁸)

Mafunzo Na Hidaaya:

- Wajibu wa kuwa na dhana nzuri kwa Allaah (سبحانه وتعالى), kwani Yeye Anapokea tawbah za waja Wake juu ya kumuasi, Anawaitikia Du'aa zao, Anawaepusha na maovu na balaa na ndio maana kukata tamaa na Rahma Yake ni kukufuru.
- Fadhila za kumdhukuru Allaah (سبحانه وتعالى) ni nyingi mno na 'Ibaadah hii haina kikomo. [Al-Baqarah 2: 152, Aal-'Imraan 3: 191-195, Ar-Ra'd 13: 28] [Rejea Hadiyth namba 61, 85, 86].

﴿يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا ﴿٤١﴾ وَسَيِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٤٢﴾ هُوَ الَّذِي يُصَلِّ
عَلَيْكُمْ وَمَلَئِكَتُهُ لِيُخْرِجُكُمْ مِّنَ الظُّلْمَاتِ إِلَى النُّورِ وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا ﴿٤٣﴾ تَحْيَتُهُمْ
يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ سَلَامٌ وَأَعْدَ هُمْ أَجْرًا كَرِيمًا ﴿٤٤﴾

((Enyi mliaoamini! Mdhukuruni Allaah kwa wingi)). ((Na Mtakaseni [na Mtukuzeni] asubuhi na jioni)). ((Yeye Ndiye Anayekurehemuni na Malaika Wake [wanakuombeeni du'aa] ili kukutoeni katika giza na

⁸ Al-Bukhaariy na Muslim.

kukupelekeni katika Nuru Naye ni Mwenye kuwarehemu sana Waislamu)). ((Maamkiano yao Siku ya kukutana Naye yatakuwa [ya salaam] amani. Na Amewaandalia malipo matukufu)).⁹

3. Kumdhukuru Allaah (سبحانه وتعالى) kwa dhahiri na siri, nyakati zote, katika kila hali ni ‘amali tukufu kabisa inayomkurubisha mja kwa Mola wake. [Aal-‘Imraan 3: 191].
4. Anayetaka kukumbukwa na Mola wake Aliyetukuka, amdhukuru na amshukuru apate malipo mema. [Al-Baqarah 2: 152, Al-Ahzaab 33: 35]
5. Hadiyth inadhihirisha mapenzi ya Allaah (سبحانه وتعالى) kwa waja Wake wanaomdhukuru sana na wanaotenda ‘Ibaadah ziada. Na Huwafanyia sahali mambo yao [At-Twalaqa 65: 2-3]. [Hadiyth (**Anayeshikilia njia ya kutafuta elimu, Allaah Humsahilishia njia ya Peponi**)].¹⁰
6. Dhihirisho la daraja ya vikao baina ya waja, Malaika, na Manabii. Wanavyuoni wamesema: “Hakika Manabii Wateule katika watu, ni bora kuliko Malaika Wateule kama Jibriyl. Na Malaika Wateule ni bora kuliko watu wa kawaida. Na watu wa kawaida nao ni wale wenye kutii, ni bora kuliko Malaika wa kawaida. Na Malaika wa kawaida ni bora kuliko watu wenye kufanya maasi”.¹¹

⁹ Al-Ahzaab (33: 41-44).

¹⁰ Muslim.

¹¹ Nuzhat al-Muttaqiyin (2: 217).

Hadiyth Ya 85

Kumdhukuru Allaah Kunampandisha Cheo Mja Na Ni Mionganii Mwa 'Amali Bora Kabisa

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ (رضي الله عنه) قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((أَلَا أَنْبِئُكُمْ بِخَيْرٍ أَعْمَالِكُمْ، وَأَزْكَاهَا عِنْدَ مَلِيلِكُمْ، وَأَرْفَعُهَا فِي دَرَجَاتِكُمْ، وَخَيْرٌ لَكُمْ مِنْ إِنْفَاقِ الدَّهْبِ وَالْفِضَّةِ، وَخَيْرٌ لَكُمْ مِنْ أَنْ تَلْقَوْهُ عَدُوُّكُمْ فَتَضْرِبُوا أَعْنَاقَهُمْ وَيَضْرِبُوا أَعْنَاقَكُمْ؟)) قَالُوا : بَلَى: ((ذِكْرُ اللَّهِ تَعَالَى)) رواه الترمذى. قال الحاكم أبو

عبد الله: إسناده صحيح

Imepokelewa kutoka kwa Abu ad-Dardaa (رضي الله عنه) ambaye amesema: "Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم) amesema: ((*Hivi ni waambieni khabari ya matendo yenu bora zaidi, na ambayo ni masafi mno mbele ya Mola wenu, na ambayo ni ya juu mno katika daraja zenu, na ambayo ni bora kwenu kuliko kutoa dhahabu na fedha, na ambayo ni bora kuliko kukutana na adui zenu mkawapiga shingo zao, nao wakakupigeni shingo zenu?*)) Wakasema [Maswahaba]: Ndio. Akasema ((*Ni kumdhukuru Allaah Aliyetukuka*)).¹²

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Fadhila za kumdhukuru Allaah (سبحانه وتعالى) ni nyingi, na hii ni mionganii mwazo za kupandishwa daraja. [Aal-'Imraan 3: 191-195, Al-Ahzaab 33: 41-44, Ar-Ra'd 13: 28]. [Rejea Hadiyth namba 61, 85, 85].

﴿ فَإِذْ كُرُونَى أَذْكُرُكُمْ وَأَشْكُرُوا لِي وَلَا تَكُفُّرُونَ ﴾

((Basi Nidhukuruni [Nitajeni] na Mimi Nitakukumbukeni; na Nishukuruni wala msinikufuru)).¹³

2. Kudumisha kumdhukuru Allaah (سبحانه وتعالى) wakati wote, kwani kuna faida na manufaa mengi yenye uzito kwa mja, kama kuwa ni bora zaidi kuliko kutoa dhahabu na fedha, au kupigana Jiaad.
3. Rahma na Fadhila za Allaah (سبحانه وتعالى) kuwapatia thawabu na kuwapandisha vyeo waja kwa kutenda 'amali nyepesi kabisa inayohitaji ulimi pekee kumdhukuru.

¹² At-Tirmidhiy na amesema Abu 'Abdillaah: Isnaad yake ni Swahiyh.

¹³ Al-Baqrarah (2: 152).

4. Kumdhukuru Allaah (سبحانه وتعالى) kila wakati kutamzuia mtu kunena yasiyopasa; ghiybah, namiymah (kufitinisha), na kila aina ya uovu unaokutokana na ulimi.
5. Ulimi ni kiungo muhimu kabisa katika mwili wa binaadamu, unaweza kumfikisha mtu Peponi au motoni.
6. Umuhimu wa kudumisha du'aa ya kuwezesha kumdhukuru Allaah (سبحانه وتعالى) inayosomwa baada ya Swalaah "Allaahumma A'innyi 'alaa dhikrika wa shukrika, wa husni ibaadatika".¹⁴
7. Hima ya Maswahaba (رضي الله عنهم) kutaka kujua mambo kutoka kwa mwalimu wao mkuu, Mtume (صلى الله عليه وسلم).
8. Muislamu kutodharau kufanya jambo la kheri hata likionekana ni dogo katika nadharia ya mmoja wetu.
9. Rahma ya Allaah (سبحانه وتعالى) kwa waja Wake kwa kuwapatia thawabu nyingi kwa jambo ambalo laonekana ni dogo sana.

¹⁴ Hadiyth ya Mu'aadh imerekodiwa na Abu Daawuwd, ameipa daraja ya Swahiyh Al-Albaaniy katika Swahiyh At-Targhiyb wat-Tarhiyb.

Hadiyth Ya 86

Atakayedhamini Ulimi Na Utupu Atadhaminiwa Pepo

عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ((مَنْ يَضْمَنْ لِي مَا بَيْنَ لَحْيَيْهِ
وَمَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ أَضْمَنْ لَهُ الْجَنَّةَ)) متفق عليه

Imepokelewa kutoka kwa Sahl bin Sa'd (رضي الله عنه) kwamba Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) amesema: ((**Atakayenidhaminia kilichomo baina ya taya zake** (yaani ulimi) **na kilichomo baina ya miguu yake** (yaani utupu), **nami nimtamdhagini Pepo**)).¹⁵

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Hatari ya kutumia viungo viwili vya mwili wa binaadamu katika maasi; ulimi na utupu ambavyo vinaweza kumpelekea mtu motoni. [Rejea Hadiyth namba 88, 89, 93, 126].
2. Viungo viwili hivyo vinaweza kuwa ni sababu ya kufuzu au kuangamia mtu [Al-Muuminuwn 23: 3, At-Twuur 52: 11-14].
3. Aayah kadhaa na Hadiyth kadhaa zimeonya kuhusu maovu ya ulimi kama kukufuru, kutukana, ghiybah, kuhamisha maneno, kufitinisha watu, ufedhuli n.k. Na adhabu zake ni duniani, kaburini na Aakhirah. [Al-Hujuraat 49: 11-12, Al-Israa: 17: 36, An-Nuwr 24: 11-21].

﴿ وَيْلٌ لِكُلِّ هُمَزةٍ لُمَزَةٍ ﴾

((Ole! [adhabu kali] **itamthubutikia kila humazah** [msingiziaji kashfa, mtukanaji], **lumazah** [mbeuaji, msengenyajji, anayefedhehi watu kwa ishara])).¹⁶

4. Hikma ya Allaah (سبحانه وتعالى) kuvificha viungo viwili hivyo katika mwili wa binaadamu kwa kuvihifadhi, na binaadamu anapaswa naye kuvihifadhi kwa kutovitumia kwa maovu.
5. Tahadharisho la kutumia ulimi katika maovu, kwani ulimi juu ya kuwa ni kiungo kidogo, lakini ni mfalme wa viungo [Hadiyth: ((**Anapoamka**

¹⁵ Al-Bukhaariy na Muslim.

¹⁶ Al-Humazah (104: 1).

binaadamu, viungo vyote vinakufurisha [vinaonya maovu ya] **ulimi:**
Mche Allaah kwa ajili yetu, kwani sisi tuko chini yako, ukinyooka nasi
tunanyooka, na ukienda pogo, nasi tunapinda)).¹⁷

6. Muislamu akumbuke kwamba Malaika wawili wako tayari kuandika neno lolote linalotamkwa hata liwe dogo vipi: [Qaaf: 16-18, Al-Infitwaar: 10-12].
7. Tahadharisho la kutenda zinaa na adhabu zake [An-Nuwr 24: 2, Al-Furqaan 25: 68]. Pia: **((Wala msikaribie zinaa. Hakika hiyo ni faahishah** [uchafu] **na njia mbaya kabisa)).¹⁸**

¹⁷ At-Tirmidhiy.

¹⁸ Al-Israa (17: 32).

Hadiyth Ya 87

Kusengenya Ni Kumlaja Mtu Kwa Asilolipenda Na Kuzua Ni Kutaja Jambo Asilokuwa Nalo

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ((أَتَدْرُونَ مَا الْغَيْبَةُ؟)) قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: ((ذِكْرُكَ أَخَاكَ بِمَا يَكْرُهُ)) قَيْلَ: أَفَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ فِي أَخِيِّي مَا أَقُولُ؟ قَالَ: ((إِنْ كَانَ فِيهِ مَا تَنْهَوْلُ فَقَدْ اغْتَبْتُهُ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ فَقَدْ بَهَتْهُ)) مسلم

Imepokelewa kutoka kwa Abu Hurayrah (رضي الله عنه) kwamba Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) aliuliza: ((Je mnajua maana ya Ghiybah [Kusengenya]?)) Wakasema: Allaah na Mjumbe Wake wanajua. Akasema: ((Ni kumlaja ndugu yako kwa jambo analolichukia)). Akaulizwa: Hebu nieleze, iwapo ndugu yangu anayo yale niyasemayo? Akasema: ((Ikiwa analo hilo usemalo basi umeshamsengenya, na ikiwa hana hilo usemalo basi umeshamzushia uongo)).¹⁹

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Onyo la kutumia ulimi kwa maovu kama ghiybah na adhabu zake. [Al-Israa 17: 36, Al-Humazah 104: 1, An-Nuwr 24: 11-21]. [Rejea Hadiyth namba 87, 89, 93,126].

﴿ يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يَسْخِرُ قَوْمٌ مِّنْ قَوْمٍ عَسَى أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِّنْ نِسَاءٍ عَسَى أَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِّنْهُنَّ وَلَا تَلْمِرُوا أَنفُسَكُمْ وَلَا تَنَابُرُوا بِالْأَلْقَبِ بِئْسَ الْأَسْمَ أَفْسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَنِ وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿ يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَحْسَسُوا وَلَا يَغْتَبْ بَعْضُكُمْ بَعْصًا إِنْحِبْ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهُتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَاَبُ رَّحِيمٌ ﴾

((Enyi mlionmini! Wanaume wasiwadharau wanaume wenzao, huenda wakawa bora kuliko wao. Na wanawake wasiwadharau wanawake wenzao, huenda wakawa bora kuliko wao. Wala msitukanane kwa kabilia, wala msiitane kwa majina mabaya [ya kejeli]. Jina haya kabisa kuambiwa mtu ni mfasiki [asi] baada ya kuwa ni Muislamu [Na

¹⁹ Muslim.

kufanya haya ni uasi]. **Na wasiotubu, basi hao ndio madhalimu** [wa nafsi zao]). ((Enyi mliaomin! Jiepusheni sana na dhana [mbaya kwa watu], **kwani baadhi ya dhana ni dhambi. Wala msipeleleze** [habari za watu]. **Wala baadhi yenu wasiwasengenye wengine. Je, mmoja wenu anapenda kula nyama ya nduguye aliyekufa? La, hampendi** [basi na haya msiyapende]. **Na mcheni Allaah. Hakika Allaah ni Tawaabur-Rahiym - Mwingi wa Kupokea tawbah, Mwenye Kurehemu**)).²⁰

2. Kudhihirisha daraja ya maovu ya ulimi, ghiyah na kuzulia, kukashifu n.k. [Kisa cha Ifk na Aayah zake Suratun-Nuwr 24: 11-20, Al-Ahzaab 33: 58].
3. Kuwazulia Waumini maovu ni mionganini mwa madhambi saba makubwa yaliyotajwa katika Hadiyth yake. [Rejea Hadiyth namba 108].
4. Ghiyah, buhtaan, kukashifu, kufanya istihzai, kejeli, ni aina ya maradhi ya moyo muovu, nayo ni maradhi makuu katika jamii. Muumin wa kweli hujiveka mbali nayo. [An-Nuwr 24: 19, Al-Hujuraat 49: 11]. Hatoingia Peponi ila mwenye moyo uliosalimika. [Ash-Shu'araa 26: 88-89].
1. Ghiyah na buhtaan inakula 'amali njema za mtu Siku ya Qiyaamah, kwani inahusiana na haki za binaadamu ambazo hazisameheki ila mwenyewe asamehe. [Hadiyth: ((Je, **Mnamjua muflis?**)) Wakasema [watu]: "Muflis kwetu sisi ni yule mionganini mwetu asiyekuwa na dirhamu [pesa] wala vyenye kumnuifaisha yeye hapa duniani". Akasema (صَلَى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ): ((**Hakika muflis katika Ummah wangu ni yule atakayekuja Siku ya Qiyaamah na Swalaah, Funga na Zakaah, lakini amemtusi huyu, kumsingizia huyu mwingine kuwa amezini, amekula mali ya huyu, amemwaga damu ya mwingine na kumpiga mwengine. Thawabu zake zitapatiwa huyu na yule mpaka zimalizike. Na zinapokwisha basi madhambi ya hao** [aliowadhulamu] **atabandikwa nayo, hivyo kuingizwa Motonij])²¹**
5. Uislamu unafunza usalama na kusitiza kuheshimiana. [Rejea Hadiyth namba 22, 23, 94, 98, 126].
6. Hikma ya Mtume (صَلَى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) kuwafunza Maswahaba kwa kuwaliza jambo kwa swali, ambayo inamfanya mtu aelewewe haraka

²⁰ Al-Hujuraat (49: 11-12).

²¹ Muslim.

jambo. Hii ni mojawapo ya njia nzuri sana ya ufundishaji ambayo inatumiwa leo na waalimu.

Hadiyth Ya 88

Adhabu Za Kaburi, - An-Namiymah [kufitinisha], Na Asiyejisafisha Akimaliza Kukojoa

عَنْ أَبْنِ عَبَّاسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِقَبْرِينَ فَقَالَ: ((إِنَّهُمَا يُعَذَّبَانِ، وَمَا يُعَذَّبَانِ فِي كَبِيرٍ! بَلِي إِنَّهُ لَكَبِيرٌ. أَمَّا أَحَدُهُمَا فَكَانَ يَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ، وَأَمَّا الْآخَرُ فَكَانَ لَا يَسْتَشِرُ مِنْ بَوْلِهِ))
متفق عليه وهذا لفظ إحدى روایات البخاري

Imepokelewa kutoka kwa bin 'Abbaas (رضي الله عنهما) kwamba Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) aliyapitia makaburi mawili akasema: (**(Hakika hawa wanaadhibiwa. Wala hawaadhibiwi kwa sababu ya jambo kubwa. Bali la! Hakika ni jambo kubwa. Mmoja wao alikuwa akifitinisha, na mwengine alikuwa hajikingi na mkojo [anapokojoa])**).²²

Mafunzo Na Hidaaya:

- Uharamisho wa kufitinisha ambayo ni mionganini mwa madhambi makubwa yanayompatia mtu adhabu ya kaburi. Kwa sababu kufitinisha watu kunasababisha uadui baina ya ndugu wa Kiislamu. [Hadiyth (**(Mchongezi hataingia Peponi)**)].²³ [Al-Maa'idah 5: 2].

﴿ وَلَا تُطِعُ كُلَّ حَلَافٍ مَّهِينٍ ﴾ هَمَازَ مَشَاءَ بِنَمِيمٍ
((Wala usimtii kila mwapaji sana aliye dhalili)). ((Msengenyaji, aendaye akitia fitna [kwa watu])).²⁴

- Kuzuia ulimi kufitinisha watu.
- Wajibu wa mtu kujitwaharisha vizuri anapomaliza kukojoa asiache athari yoyote ya mkojo, kwani Allaah (سبحانه وتعالى) Anapenda wanaojitwaharisha. [Al-Baqarah 2: 222, At-Tawbah 9: 108].

﴿ فِيهِ رِجَالٌ تُحِبُّونَ أَن يَتَطَهَّرُوا وَاللَّهُ تُحِبُّ الْمُطَهَّرِينَ ﴾

²² Al-Bukhaariy na Muslim

²³ Al-Bukhaariy na Muslim.

²⁴ Al-Qalam (68: 10-11).

((Humo wamo watu wanaopenda kujitakasa. Na Allaah Anapenda wajitakasao)).²⁵

4. Uislamu unafunza usafi wa kila aina, mwilini mwa binaadamu.
5. Thibitisho la adhabu za kaburi na himizo la kujikinga nazo.
6. An-Namiymah ni mionganii mwa maradhi ya moyo kutokana na uhasidi, choyo, na kupendelea shari baina ya ndugu wanaopatana. Nayo ni kueneza ufisadi [Al-Qaswasw 28: 77]. Hatoingia Peponi ila mwenye moyo uliosalimika. [Ash-Shu'araa 26: 88-89].

²⁵ At-Tawbah (9: 108).

Hadiyth Ya 89

Watu Waovu Kabisa Ni Wenyenye Nyuso Mbili Za Unafiki

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((تَجِدُونَ النَّاسَ مَعَادِنَ، خَيَارُهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ خَيَارُهُمْ فِي الْإِسْلَامِ إِذَا فَقَهُوا، وَتَجِدُونَ حَيْرَ النَّاسِ فِي هَذَا الشَّأنِ أَشَدَّهُمْ لَهُ كَرَاهِيَّةً، وَتَجِدُونَ شَرَّ النَّاسِ ذَا الْوَجْهَيْنِ الَّذِي يَأْتِي هُوَ لِاءٌ بِوْجْهٍ وَيَأْتِي هُوَ لِاءٌ بِوْجْهٍ)) متفق عليه

Imepokelewa kutoka kwa Abu Hurayrah (رضي الله عنه) ambaye amesema: “Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) amesema: ((**Mtawakuta watu wana asili wanaonasibika nazo; wabora wao katika ujaahiliya ndio wabora wao katika Uislamu watakapofahamu Dini** [hukmu za Shari’ah]. Na mtamkuta mbora wa watu katika jambo hili [la uongozi] ni mwenye kulichukia mno, na mtamkuta muovu wa watu ni mwenye nyuso mbili, ambaye anawaenda hawa kwa uso huu, na anawaenda wale kwa uso mwingine)).²⁶

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Mwenye nyuso mbili ni sifa za wanafiki, nao ni watu waovu kabisa na watakaopata adhabu kali kabisa. [An-Nisaa 4: 145].
2. Wenyenye nyuso mbili huwa na hulka ya kusema ya mdomoni yasiyokuweko moyoni. [At-Tawbah 9: 8, Al-Fat-h 48: 11].

﴿ وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ نَافَقُوا وَقِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا فَيَنْتُوا فِي سَيِّلِ اللَّهِ أَوِ ادْفَعُوا قَالُوا لَوْ نَعْلَمُ قِتَالًا لَا تَبْعَنَنُّكُمْ هُمْ لِكُفُرٍ يَوْمٌ إِنَّ أَقْرَبَ مِنْهُمْ لِلإِيمَانِ يَقُولُونَ بِأَفْوَاهِهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يَكْتُمُونَ ﴾

((Na ili Awapambanue wale ambao ni wanafiki, na wakaambiwa: “Njooni mpigane katika njia ya Allaah au linden” [waambiwapo hivyo] Husema: “Lau tungelijua [kuwa kuna] kupigana, bila shaka tungelikufuatani.” Wao siku hiyo kwa ukafiri [walikuwa wako] karibu zaidi kuliko lymaan. Wanasema kwa midomo yao, yale yasiyokuwemo katika nyoyo zao. Na Allaah ni Mjuzi kwa wanayoyaficha)).²⁷

²⁶ Al-Bukhaariy na Muslim.

²⁷ Aal-‘Imraan (3: 167).

3. Mwenye sifa hiyo mbaya anafananishwa na kinyonga anayejibadilisha rangi kwa hali anayojipendelea nafsi yake. Ni hatari zaidi kuliko mtu muovu anayejilikana wazi.
4. Hapa tunafahamishwa ubora na umuhimu wa kufahamu mambo haswa ya Dini, kwani bila kufahamu tutapotea na kupoteza watu.
5. Walio bora katika nyakati za ujinga ni wale walioweza kufanya mambo mema na mazuri. Watu hao wanaposilimu ubora wao unaendelea, kwani Uislamu umehimiza sana kufanya mema. Waliotajwa hapa haswa ni Maswahaba na wale watakaokuja baada yao mpaka Siku ya Qiyaamah.
6. Muislamu haifai kupigania uongozi, akichanguliwa na Waislamu ni vyema. Na hapo atakuwa ni mwenye kusaidiwa na Allaah (سبحانه وتعالى).

Hadiyth Ya 90

**Adhabu Kwa Waongopao Ndoto, Kusikiliza Siri Za Watu, Wachoraji Picha
Zenye Roho**

عَنْ أَبْنِ عَبَّاسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: (مَنْ تَحَلَّمَ بِحُلْمٍ لَمْ يَرُهُ كُلُّ فَأَنْ يَعْقِدَ
بَيْنَ شَعِيرَتَيْنِ وَلَنْ يَفْعَلَ، وَمَنْ اسْتَمَعَ إِلَى حَدِيثٍ قَوْمٍ وَهُمْ لَهُ كَارِهُونَ أَوْ يَفْرُوْنَ مِنْهُ صُبَّ فِي أَذْنِهِ الْأَنْكُ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ صَوَرَ صُورَةً عُذْبَ وَكُلَّفَ أَنْ يَنْفُخَ فِيهَا وَلَيْسَ بِنَافِخٍ) البخاري

Imepokelewa kutoka kwa bin 'Abbaas (رضي الله عنهمما) kwamba Mtume (صلى الله عليه وسلم) amesema: ((**Anayedai kuwa ameona ndoto ambayo hakuiona, atalazimishwa apige fundo kati ya punje mbili za shayiri, wala hatoweza kufanya hivyo. Na anayesikiliza mazungumzo ya watu na ilhali wenyewe wanachukia, au wanamkimbia [mazungumzo yao asiyasikie], atamiminiwa risasi iliyoyeyuka Siku ya Qiyaamah. Na anayechora picha [ya chenye roho], ataadhibiwa na atalazimishwa aivuvie [aitie] roho wala hatoweza kuivuvia**)).²⁸

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Tisho kali la mwenye kuongopea watu kuhusu ndoto, kwani hivyo ni kumzulia uongo Allaah (سبحانه وتعالى) na watu.
2. Adhabu kali kwa anayesikiliza siri za watu, nalo ni mionganini mwa madhambi makubwa.
3. Kusikiliza siri za watu ni mionganini mwa maradhi ya moyo, nayo yanakutokana na kuchunguza mambo ya watu yaliyokatazwa. [Al-Hujuraat 49: 12].
4. Masikio yanayosikiliza siri za watu, na kila kiungo cha binaadamu kinachotenda maovu, kitakuja kumchongea mtu Siku ya Qiyaamah. [Yaasiyn 36: 65, An-Nuwr 24: 24, Fusw-swilat 41: 20-23].

﴿ وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْؤُلًا ﴾

²⁸ Al-Bukhaariy.

((Wala usifuate [ukipita kuyasema au kuyafanya] usiyokuwa na elimu nayo. Hakika masikio, na macho na moyo hivyo vyote vitaulizwa)).²⁹

5. Tisho kali kwa mwenye kuchora picha yenyе roho, kwani wanamwiga Muumba kuhusu Uwezo Wake ambaо hakuna Awezaye kuumba chochote isipokuwa Yeye Allaah (سبحانه وتعالى) na kwamba ni watu watakaopata adhabu kali kabisa [Hadiyth: ((**Adhabu kali kabisa ni kwa watu wenye kuchora**)])].³⁰
6. Kila ‘amali mbovu au nzuri ina malipo yake tofauti.
7. Mifano ya Allaah (سبحانه وتعالى) kuhusu kutisha jambo lisilowezekana kutendwa au kutendeka kama kupiga fundo kati ya punje mbili za shayiri. [Al-A’raaf 7: 40, Al-Hajj 22: 73].

²⁹ Al-Israa (17: 36).

³⁰ Al-Bukhaariy na Muslim.